

Umeščanje supervizije v evropske okvire

Supervision: Towards European frameworks

Sonja Žorga¹

*¹Sonja Žorga,
dr. psihologije,
Pedagoška
fakulteta
v Ljubljani,
Kardeljeva pl.
16,
1000 Ljubljana.*

Supervizija ima v zadnjem času v razvitem svetu zelo pomembno mesto kot instrument poklicnega spremljanja in varovanja kakovosti dela v organizacijah na različnih področjih družbenih dejavnosti. V poklicih, za katere so značilne večje psihične obremenitve in intenziven odnos z ljudmi, nudi učinkovite možnosti za izboljšanje delovnih procesov. Intenziven razvoj, ki zahteva od poklicnih in delovnih področij, delovnih organizacij in njenih delavcev hitro in prožno odzivanje, odprtost in vzpostavljanje učinkovitih mrež, je spodbudil razvijanje mednarodne mreže tudi na področju evropskih organizacij za supervizijo.

Že leta 1993 so se nemško govoreče države (Nemčija, Avstrija in nemško govoreči del Švice) na enem svojih strokovnih srečanj v Muenchen-u dogovorile, da bodo začele pripravljati ustanovitev mednarodne organizacije. Na Dunaju so se tako novembra 1995 poleg omenjenih treh držav zbrale tudi predstavnice Nizozemske, Slovenije, Madžarske, Hrvaške ter Južne Tirolske, ki sta se jim pri pripravi leta 1996 v Amsterdamu pridružili še Španija in Belgija.

Na Dunaju je bilo 22.11.1997 ustanovljeno Združenje nacionalnih organizacij supervizorjev v Evropi (ANSE), katerega ustanovni člani so nacionalne poklicne organizacije iz Avstrije, Nemčije,

Nizozemske, Švice in Madžarske. V bližnji prihodnosti namerava pristopiti k združenju tudi Slovenija, vendar bi morala v ta namen sedanja Sekcija za supervizijo pri Združenju za socialno pedagogiko, ki ima danes v ANSE položaj gosta, prenesti v samostojno nacionalno organizacijo za supervizijo (predvidoma v začetku naslednjega leta). Prav tako pa se nameravajo priključiti ANSE tudi organizacije iz Belgije, Italije, Španije, Švedske, Velike Britanije in Hrvaške. Temeljna motivacija za tako ustvarjeno mrežo organizacij za supervizijo je izboljšanje mednarodnih stikov v evropskem prostoru z namenom ("Supervision wird Euro-paisch, Letak ANSE; Wien 1997):

- ustvarjanja enotnega poklicnega profila na celotni evropski ravni,
- določitve skupnih standardov izobrazbe,
- razvoja in zagotavljanja kakovosti supervizijskih projektov,
- pripravljanja nadaljnega izobraževanja supervizorjev tudi v drugih državah,
- izvajanje skupnih raziskovalnih projektov za nadaljnje znanstveno utemeljevanje in ovrednotenje (evalvacijo) supervizije in
- skupnega nadaljnega teoretičnega in metodološkega razvoja tega pomembnega poklicnega instrumenta.

Švicarski pionir supervizije Werner Zbinden je na ustanovni slovesnosti, v zanimivem predavanju o suprasistemih (in ANSE naj bi bila tak suprasistem), med drugim poudaril, da je za suprasistem pomembno, da je v njem čim več svobode za posameznike. Različnost se sprejema in se pri tem pazi, da ne bodo spregledane različne vrednote in da ne pride do kolonizacije (eni slede spremembam drugih). Učinkovit suprasistem, kakršna naj bi bila tudi ANSE, mora po mnenju Zbindena stremeti k spodbujanju razvoja in ne k posnemanju. Zato je potrebna mobilnost in ne zapiranje v lastno organizacijo.

Zgodovina organizacij za supervizijo v posameznih državah je različno dolga. V Švici je bila prva organizacija za supervizijo ustanovljena že leta 1976, medtem ko so v ostalih državah večinoma nastajale v obdobju zadnjih desetih let. Organizacije se med seboj močno razlikujejo tudi po strukturi in številu članstva. Na Madžarskem, Sloveniji, Španiji in Južni Tirolski štejejo organizacije 25-30 članov. Švicarska BSO ima 600 članov, avstrijska ÖVS 800 članov in Nizozemska L.V.S.B. 1.000 članov. Daleč največja je nemška organizacija DGSv, ki vključuje 2.500 članov in 28 šol za usposabljanje supervizorjev z različnimi usmeritvami in teoretskimi podlagami. Tudi praksa in koncepti so v posameznih državah, pa tudi znotraj držav, različni, vendar pa so se države ustanoviteljice sporazumele v tem, da supervizija:

- "je profesija in funkcija,
- zajema osebo, njeno poklicno vlogo in poklicno področje,
- predpostavlja poklicne izkušnje supervizorja,
- poteka v okviru pogodbenega odnosa,
- je praviloma tretja (poklicna) izobrazba".

V statut ANSE pa so ustanoviteljice zapisale, da lahko postane njihova članica nacionalna organizacija za supervizijo, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- "obstaja kot pravna oseba v svoji državi,

- zajema diplomante vsaj dveh različnih programov izobraževanja za supervizorje in je pripravljena sprejeti kot ustrezne tudi druge programe,
- skuša ustvariti mrežo supervizorjev v svoji državi, s tem, da jim nudi ustrezno organizacijsko infrastrukturo,
- razume supervizijo kot izhodiščno točko za poklicno samorefleksijo,
- predstavlja stičišče za supervizijo, ki presega posamezna profesionalna področja in šole,
- supervizorji morajo imeti zaključeno posebno podiplomsko (tretjestopenjsko) izobraževanje,
- za supervizorja se lahko usposabljaajo strokovnjaki različnih profesij”.

Zadnja dva odstavka tvorita tiste opredeljitvene značilnosti, s katerimi se vse članice strinjajo. Z uveljavitvijo tega pojmovanja supervizije želi ANSE razvijati supervizijo kot učinkovit svetovalni in refleksijski pripomoček in s tem prispevati k bolj profesionalnemu in fleksibilnemu obvladovanju zahtev stalno spreminjajočih se delovnih struktur in k varovanju kakovosti dela na pragu prihodnjega tisočletja.

Ni naključje, da smo prav v tem obdobju oblikovali tematsko številko Socialne pedagogike, ki zajema prispevke s področja supervizije. Prispevki so rezultat poldnevne simpozija (na isto temo), ki je potekal v okviru 1. slovenskega kongresa socialne pedagogike na Bledu, novembra 1997. Izjema je prispevek predsednika ANSE, nizozemskega supervizorja in učitelja supervizije Louisa van Kessla, ki se sicer vabilu na kongres ni mogel odzvati, je pa poslal svoj prispevek za tematsko številko.

Dobro obiskan simpozij in samostojna številka na temo supervizije kažeta na dejstvo, da postaja supervizija tudi pri nas vedno bolj pomembna strokovna tema, tema o kateri je vredno vedeti nekaj več. Kakovost socialnopedagoškega dela je vedno bolj pod drobnogledom ne le uporabnikov socialnopedagoških storitev temveč tudi širše strokovne in politične javnosti. Zato nas uvodni prispevek (Žorga) vpeljuje v pomen vseživljenjskega učenja za strokovnega delavca in v vlogo, ki jo ima supervizija kot ena od možnih oblik vseživljenjskega učenja v razvoju poklicne in osebne kompetence strokovnih delavcev oz. v razvoju profesionalnega “selfa”

Prispevek Louisa van Kessla nas na kratko popelje v zgodovino in razvoj t.i. “nizozemskega modela” supervizije. Omenjeni model se, nekoliko prilagojen, v zadnjih letih vedno bolj uveljavlja tudi v našem prostoru. Van Kessel učinkovito predstavi nizozemski model supervizije (na podlagi konkretnega primera) in ga umesti v evropski strokovni prostor.

V nadaljevanju predstavlja Bojan Bogataj rezultate obsežnejše raziskave o stanju supervizije v naših vzgojnih zavodih in stanovanjskih skupinah. Rezultati kažejo, da je supervizija v slovenskih zavodih že dokaj razširjena, čeprav je po obliki, metodah in vsebini dela precej raznolika. Strokovni delavci se zavedajo njenega pomena, večinoma si jo želijo tudi v prihodnje in od nje mnogo pričakujejo, vendar so, kot meni avtor, premalo pripravljeni tudi sami vlagati v učinkovit supervizijski proces.

Tomaž Vec nas v svojem prispevku popelje skozi faze skupinskega dogaja-

nja, ki so značilne za vsak proces supervizije in jih uspešen supervizor pri svojem delu ne bi smel prezreti. Avtor poudarja pomen ozaveščanja skupinske dinamike v supervizijski skupini, zlasti za tiste strokovne delavce, ki tudi v svoji praksi delajo s skupinami, ter opozarja na pomen upoštevanja značilnosti posameznih faz pri vodenju supervizijskega procesa in vodenju skupin nasploh.

Številko zaključujeta dva prispevka, ki nam predstavljata pogled iz prakse. Avtorja Franc Jerebic in Julija Pelc v svojih člankih izhajata iz lastnih izkušenj sodelovanja v superviziji, ki pa jih osvetljata in podpreta s teoretičnimi koncepti, ugotovitvami in lastnimi razmišljanji na obravnavano temo. Jerebic nazorno predstavi nekajletni razvoj supervizije v enem od slovenskih mladinskih domov. Ta se je začel s skupinsko supervizijo, spoznamo pa tudi silnice, ki so postopno pripeljale do timske supervizije, kot se izvaja danes. Julija Pelc se loteva zahtevne teme razmejevanja terapije, svetovanja in supervizije. Na podlagi teoretičnih prispevkov različnih avtorjev ugotavlja, da so meje rahle ter nas sooča s problemi in dilemami v zvezi z razmejitvijo omenjenih treh pristopov, vse skupaj pa spretno prepleta z lastnimi izkušnjami ter s primeri iz prakse.